

БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

*МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
ДЕРЖАВНОГО ПОДАТКОВОГО УНІВЕРСИТЕТУ*

**COMBAT HORTING AND ACTIVITIES
OF UKRAINIAN LAW ENFORCEMENT
AUTHORITIES**

ІРПІНЬ – 2022

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ
ТА МИТНОЇ СПРАВИ
КАФЕДРА ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

***МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ***
**БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ
ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ**

**03–04 січня 2022 року
м. Ірпінь**

*Рекомендовано до друку Науково-методичною колегією
Національної федерації бойового хортингу України
(протокол від 08.01.2022 № 11).*

Організаційний комітет конференції

Голова оргкомітету:

Чмелюк В. В. – кандидат юридичних наук, професор кафедри правоохоронної діяльності Державного податкового університету, полковник податкової міліції, учасник бойових дій.

Голова науково-методичної ради оргкомітету конференції:

Єрмоєнко Е. А. – професор кафедри правоохоронної діяльності Державного податкового університету, кандидат педагогічних наук, президент Національної федерації бойового хортингу України, Заслужений працівник фізичної культури і спорту України, Заслужений тренер України, майстер спорту України міжнародного класу, майор десантно-штурмових військ ЗС України, учасник бойових дій.

Заступники голови оргкомітету:

Гришук В. Л. – кандидат юридичних наук, начальник кафедри правоохоронної діяльності Державного податкового університету, підполковник податкової міліції, учасник бойових дій;

Бухтіяров О. А. – кандидат юридичних наук, заступник начальника кафедри правоохоронної діяльності Державного податкового університету, учасник бойових дій.

Члени оргкомітету:

Параниця С. П. – кандидат юридичних наук, професор кафедри правоохоронної діяльності Державного податкового університету, учасник бойових дій;

Антоненко С. А. – кандидат наук з фізичного виховання та спорту, професор кафедри правоохоронної діяльності Державного податкового університету;

Бадьора С. М. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри правоохоронної діяльності Державного податкового університету;

Гарбовський Л. А. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри правоохоронної діяльності Державного податкового університету.

Є80 Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – 1738 с.

Збірник містить наукові роботи учасників конференції, дослідження з педагогіки, психології, філософії, історії, теорії і методики викладання бойового хортингу, проведені відповідно до угоди про співпрацю між Національною федерацією бойового хортингу України та Державним податковим університетом. Матеріали представляють узагальнені результати досліджень у напрямі теоретичних та практичних аспектів удосконалення професійних компетентностей фахівців бойового хортингу у системі правоохоронних органів України.

Матеріали подаються мовою оригіналу. За достовірність фактів, статистичних та інших даних, точність формулювань і висновки несуть відповідальність автори матеріалів.

ТЕХНІКА ПРИЙОМІВ РУКОПАШНОЇ СУТИЧКИ ДЛЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗА МЕТОДИКОЮ БОЙОВОГО ХОРТИНГУ

ЄРЬОМЕНКО Едуард Анатолійович
Державний податковий університет

***Анотація.** У даній науковій статті розкрито потенціал бойового хортингу як складової підготовки розвідника у військовому підрозділі спеціального призначення, надані методичні рекомендації щодо організації навчально-тренувального процесу з бойового хортингу та формування технічних здібностей учнів спортивних секцій, визначення змістовних характеристик складових технічної підготовленості учнів секції бойового хортингу в закладах освіти. Зазначено, що рукопашна сутичка розвідників найчастіше за все це зухвалий наліт, це несподіваний, безшумний напад на противника або раптова зустріч впритул. У цих рукопашних сутичках найбільш часто застосовувалися: кидок гранати, постріл в упор, удар стволом, магазином гвинтівки або автомата, удар із-за укриття зверху, збоку або ззаду прикладом; удар ножем в груди, в бік, в спину; удар кулаком, ногою, звалювання супротивника і боротьба лежачи. Залежно від завдань, що стоять перед розвідником, його озброєння, характеру місцевості, часу доби і погоди, а також від дій противника і його озброєння, розвідник застосовував ті або інші прийоми рукопашної сутички, діяв поодиноким або спільно з товаришем. У рукопашній сутичці діяти гвинтівкою як холодною зброєю можна завжди і в будь-яких умовах. Є багнет – можна колоти, немає багнета – можна з успіхом нанести противнику тичок стволом в обличчя, груди або удар збоку по голові. Автоматом можна користуватися як холодною зброєю тільки в тих випадках, якщо потрібно діяти безшумно, або тоді, коли ним не можна користуватися як вогнепальною зброєю. У цих випадках необхідно наносити удар магазином або прикладом. У всіх випадках рукопашної сутички приклад в руках розвідника, у разі вмілого користується ним, працює безвідмовно. Вибивання зброї у супротивника в рукопашній сутичці, як активна дія нападу, застосовується з метою відштовхнути його зброї в сторону для того, щоб нанести удар, укол або позбавити противника можливості вести вогонь і обеззброїти його. Вибивання зброї має місце під час нападу на супротивника одного бійця і групи бійців під час дій в окопах, траншеях, куцах, посівах, під час нальотів на будинки, будівлі, а також під час раптових зустрічей з ворожою розвідкою, коли поряд з вогнем автоматів і гранатним вогнем бій переходить в рукопашну сутичку або закінчується нею.*

***Ключові слова:** підготовка розвідника, бойовий хортинг, військовий підрозділ спеціального призначення, рукопашна сутичка розвідників, роззброєння противника, техніко-тактичні здібності.*

Актуальність наукового дослідження. Розвідувальні військові підрозділи обрані нами спеціально для демонстрації всіх сторін армійського бойового хортингу, оскільки саме їм необхідно найбільш часто вступати в боротьбу з противником без прямого застосування вогнепальної зброї, а борючись тільки холодною зброєю і підручними засобами.

Єдиноборство із застосуванням холодної зброї і без нього в усі періоди історії воєн мало найширше розповсюдження [1–11; 19–32]. Українські війська завжди відрізнялися відвагою, незламною силою і стійкістю в рукопашних сутичках. Війська українських бойових підрозділів пронесли славу своєї непереможності на вістрях своїх багнетів від Ізмаїла до Карпатських гір.

Виклад основного матеріалу. Під час війн або бойових походів українські воїни примножили славу української зброї на всіх фронтах, знищуючи ворогів в атаці і в рукопашній сутичці, вогнем, гранатою, багнетом, прикладом, ножем, лопатою. Розвідники

в одних тільки прихованих і безшумних діях, застосовуючи холодну зброю і рукопашну боротьбу, доставили не один десяток ворогів.

Наші розвідники успішно застосовували прийоми рукопашної сутички під час ведення розвідки усіма способами, вночі і вдень, в пошуках, засідках, в розвідці боєм піл час дій у ворожому тилу тощо. Рукопашна сутичка розвідниками застосовувалася як після вогневого нальоту із завданням знищення живої сили противника, так і під час безшумних, прихованих дій, коли потрібно безшумно знищити противника або захопити його в полон. У цих випадках рукопашні бої протікали в окопах, траншеях супротивника, на дорогах, стежках, біля водойм, в населених пунктах, в готельних приміщеннях, серед зруйнованих будівель тощо. Досвід Другої світової війни показав, що в діях розвідників, під час рукопашних сутичок, немає тривалої багнетною боротьби, оскільки в рукопашній сутичці, на близькій відстані, панує гвинтівко-автоматний і гранатний вогонь [12].

Бойовий хортинг як складова підготовка розвідника, прийоми і способи ведення дій за методиками бойового хортингу в розвідці. Рукопашна сутичка розвідників найчастіше за все це зухвалий наліт, це несподіваний, безшумний напад на противника або раптова зустріч впритул. У цих рукопашних сутичках найбільш часто застосовувалися: кидок гранати, постріл в упор, удар стволом, магазином гвинтівки або автомата, удар із-за укриття зверху, збоку або ззаду прикладом; удар ножем в груди, в бік, в спину; удар кулаком, ногою, звалювання супротивника і боротьба лежачи. Залежно від завдань, що стоять перед розвідником, його озброєння, характеру місцевості, часу доби і погоди, а також від дій противника і його озброєння, розвідник застосовував ті або інші прийоми рукопашної сутички, діяв поодиноким або спільно з товаришем.

Прийоми бойового хортингу гвинтівкою, карабіном, автоматом. У рукопашній сутичці діяти гвинтівкою як холодною зброєю можна завжди і в будь-яких умовах. Є багнет – можна колоти, немає багнета – можна з успіхом нанести противнику тичок стволом в обличчя, груди або удар збоку по голові. Автоматом можна користуватися як холодною зброєю тільки в тих випадках, якщо потрібно діяти безшумно, або тоді, коли ним не можна користуватися як вогнепальною зброєю. У цих випадках необхідно наносити удар магазином або прикладом. У всіх випадках рукопашної сутички приклад в руках розвідника, у разі вмілого користується ним, працює безвідмовно.

Підготовка до бою. Коли розвіднику доводиться діяти гвинтівкою, карабіном або автоматом в якості холодної зброї, потрібно приймати найбільш вигідне становище зброї і тіла для нападу на супротивника і для захисту від можливого нападу з його боку. Підготовка до бою на місці і в русі приймається швидко, а іноді безшумно. Гвинтівку тримати лівою рукою вище прицілу, правою за шийку приклада; автомат тримати лівою рукою під диском або обіймою, правою так само, як гвинтівку. Стоячи або рухаючись в приготуванні до бою, дивитися в бік ймовірної появи супротивника, у разі видимості його стежити за кожним його рухом і тримати зброю в готовності для удару або для ведення вогню.

У положенні низько пригнувшись, а також під час пересування пригнувшись або “крадькома” в приготуванні до бою тримати зброю трохи попереду себе і нижче.

Підготовка для удару прикладом, коли розвідник чекає наближення противника, якого потрібно знищити безшумно, приймається так, як бійцю зручніше.

Поштовх, удар, укол. Штовхання, удари гвинтівкою, автоматом і уколи застосовуються розвідниками під час нападу на противника під час нальотів, із засідки, раптовій зустрічі впритул – в траншеях, ходах повідомлення, появі противника через укриття, а також в боротьбі, коли противник чинить опір.

Тичок стволом гвинтівки без багнета наноситься одними руками або з випадом будь ногою, замахом обох рук і сильним ударом кінцем ствола в голову або груди супротивника.

Тичок стволом автомата наноситься так само, як і гвинтівкою без багнета, але на більш близькій відстані; тому після стусана слід додатково вдарити носком ноги між ніг супротивника.

Удар магазином гвинтівки або автомата наноситься коротким, швидким і сильним рухом обох рук від себе вперед в обличчя або шию противника.

Удар стволом гвинтівки або автомата наноситься по обличчю, шиї або потилиці противника [13–18]. Для нанесення удару розмахнутися і з повною силою рухом обох рук зробити удар справа направо або зліва направо.

Укол багнетом наноситься, коли у розвідника гвинтівка або карабін з багнетом. Укол так само, як і стусан, наноситься одними руками і з випадом; без ковзання гвинтівки по долоні лівої руки – короткий укол, з ковзанням гвинтівки по долоні лівої руки – довгий укол.

Удари прикладом. Удари прикладом застосовуються розвідниками під час нападу на противника (для безшумного його знищення), під час раптової зустрічі з противником впритул і в боротьбі коли противник чинить опір.

Удар тильною стороною приклада наноситься з положення наготові для удару або уколу. Для удару прикладом зробити замах і сильним рухом обох рук, навалюючись тілом в бік противника, нанести удар тильною стороною приклада в голову супротивника.

Удар тильною стороною приклада зверху наноситься з положень пригнувшись, сидячи і лежачи з укриття або через укриття. Для удару прикладом розмахнутися і з повною силою рухом обох рук вдарити прикладом по голові або обличчю противника.

Удар прикладом збоку наноситься з будь-якого становища як прийом нападу, а також після захоплення або відбивання зброї противника вліво. Для удару прикладом збоку сильним і коротким поштовхом правої руки від низу до верху наліво і різким поворотом корпусу вліво нанести удар гострим кутом приклада в скроню чи щелепу супротивника. При цьому права нога виноситься вперед і на неї передається тяжкість тіла. У всіх випадках при недостатній силі удару прикладом негайно вразити супротивника повторним ударом приклада вперед зверху, стусаном або наступити на горло ногою.

Вибивання зброї у супротивника і захист від ударів. Вибивання зброї у супротивника в рукопашній сутичці, як активна дія нападу, застосовується з метою відштовхнути його зброї в сторону для того, щоб нанести удар, укол або позбавити противника можливості вести вогонь і обеззброїти його. Вибивання зброї має місце під час нападу на супротивника одного бійця і групи бійців під час дій в окопах, траншеях, кущах, посівах, під час нальотів на будинки, будівлі, а також під час раптових зустрічей з ворожою розвідкою, коли поряд з вогнем автоматів і гранатним вогнем бій переходить в рукопашну сутичку або закінчується нею.

Вибивання зброї у супротивника проводиться ударом ствола своєї гвинтівки по зброї противника вправо або вліво сильним коротким рухом обох рук, і також за допомогою удару прикладом, стволом своєї гвинтівки або автомата по зброї або по руках противника.

Після сильного удару своєю зброєю по зброї противника (якщо вона і не вибита з рук) негайно наносити удари прикладом, стволом, звалювати противника, глушити його, пов'язувати і захоплювати в полон або знищувати.

Захист від уколів і ударів противника. Захист від уколів супротивника застосовується, коли противник взяв ініціативу і намагається сам нанести укол або удар [33–48].

Захист проводиться відбиванням – коротким ударом своєї зброї по зброї противника вниз направо або вправо; після відбивання негайно слідує стусан, удар стволом справа або укол і відбивши вліво, після якого моментально слід ударити прикладом збоку, стволом або магазином.

Захист від удару зверху. У момент нанесення удару зверху будь-якою зброєю швидко підняти гвинтівку (автомат) косо вгору і трохи попереду голови. Пальці рук прибрати вправо уздовж зброї. Після захисту негайно нанести тичок або удар прикладом.

У рукопашній сутичці розвідник повинен діяти гвинтівкою-автоматом активно, швидко, сміливо, захоплювати ініціативу і доводити розпочаті дії до кінця – до перемоги.

Прийоми бойового хортингу ножем, підручними засобами і без зброї. Прийоми бойового хортингу ножем. Напад з ножем розвідник застосовує, коли потрібно безшумно знищити противника або коли дії гвинтівкою утруднені. Найбільш зручний ніж – двосічний.

Носіння ножа. Носити ніж слід за поясом зліва; якщо є піхви, то в піхвах. Вони підвішуються на поясі зліва похило під кутом 30°, ніж – ручкою вправо, щоб під час всіх пересувань і стрибках він не заважав діяти і не загрожував би травмою. Під час дій в рукопашній сутичці ніж можна тримати правою і лівою руками, вістрям вгору або вістрям вниз.

Напад з ножем. Під час безшумного нападу на противника ззаду або спереду удар ножем наносити знизу під ліву лопатку, одночасно закрити рот противнику лівою рукою з ганчіркою або передпліччям. Після удару моментально висмикнути ніж, вдарити супротивника правою ногою під коліно і, звалюючи його, нанести повторний удар ножем в груди або здавити горло, натискаючи на кадик.

Під час падіння справа або спереду удар ножем наносити зверху чи знизу в область серця, закриваючи рот противнику передпліччям лівої руки, після цього моментально висмикнути ніж, обхопити правою рукою шию і, навалюючись на противника або підбивши його ногою ззаду, звалити його і за потреби навести повторний удар ножем [49–62]. Під час нападу на противника удвох перший боєць завдає удар прикладом по голові, другий боєць завдає удар ножем зверху чи знизу.

При нападі на противника, коли він сидить або лежить, закрити йому рот лівою рукою в рукавичці або рукою з ганчірками. Можна також закривати йому рот передпліччям або охоплювати лівою рукою горло. Правою ж рукою навести удар ножем, зверху чи знизу в область серця або з боку спини під ліву лопатку. Удар ножем знизу можна також наносити в живіт (сонячне сплетіння), зверху в шию (область сонної артерії).

Під час зіткнення з противником впритул, захопленні розвідника противником, коли дії гвинтівкою або автоматом утруднені, удар наносити: правою рукою, вихоплюючи ніж – з розмаху по обличчю, або удар зверху в груди, або знизу в бік, так само наносити удар справа по обличчю і повторний – в груди; лівою рукою (коли дії правою рукою ускладнені), вихоплюючи ніж, удар наносити по обличчю, зверху в груди або знизу в живіт. У всіх випадках під час зіткнення впритул, поки розвідник не встиг вихопити ніж, наносити сильний удар головою в обличчя супротивника і бити ногами. Захист від ударів противника ножем застосовується у випадках, коли противник нападає сам або коли противник в рукопашній сутичці захопив ініціативу. У відповідь діяти активно, прагнучи обеззброїти або знищити противника. Під час удару противника ножем зверху (праворуч або ліворуч). У момент удару підставити руки.

Складені в “кільце” ударити під руку противника і захопити її своєю правою рукою знизу під лікоть; різко рвонуті лівою рукою назовні, а правою до себе вправо і одночасно вдарити носком ноги між ніг супротивника. Після цього звалити противника і нанести удар ногою або ножем.

Під час удару противника ножем знизу. У момент нанесення удару підставити руки, складені “навхрест” ударити під руку противника, моментально вдарити супротивника головою в обличчя, відвести його зброєю вліво, вдарити носком ноги між ніг супротивника, звалити його і знищити.

Діючи ножем в рукопашній сутичці і під час виконання спеціального завдання, розвідник повинен бути швидким, зухвалим, вольовим, холоднокривним і вміти наносити удари ножем з будь-якого положення – стоячи, сидячи та лежачи.

Прийоми бойового хортингу з підручними засобами. Уміння розвідника використовувати в рукопашній сутичці лопату, гранату, палицю, камінь нерідко може забезпечити розвіднику успіх в боротьбі з противником. Удари малою лопаткою наносити з розмаху, з повною силою, коротким і різким рухом правої руки справа або зліва, по обличчю або по шиї супротивника. У разі необхідності можна за допомогою лопати провести захоплення зброї противника або відбити зброєю супротивника; після цього негайно завдати удару лопатою.

Удари гранатою, каменем. Для того щоб удар кулаком був важчий і противник втрачав від нього свідомість, з успіхом можуть застосовуватися граната Ф-1, РГ-42 без запалу або камінь. Удари кулаком з гранатою без запалу або з каменем наносити коротким різким бічним ударом в щелепу супротивника або знизу в живіт – в сонячне сплетіння. Розвідник в рукопашній сутичці повинен бути спритним і вміти застосовувати будь-які підручні засоби.

Прийоми бойового хортингу без зброї. У рукопашній сутичці, коли дії зброєю утруднені, потрібно моментально застосовувати удари руками і ногами. Удари рукою наносити кулаком і м'якоттю долоні в обличчя щелепу і живіт противника. Удари ногами наносити коліном і носком ноги знизу між ніг супротивника. Крім того, в рукопашній сутичці застосовувати прийоми звалювання супротивника.

Удари кулаком наносити правою і лівою руками прямо в обличчя супротивника; збоку в щелепу і знизу в живіт – в сонячне сплетіння.

Удар м'якоттю долоні наносити правою рукою знизу вгору під щелепу супротивника. Удари ногою наносити носком ноги або коліном знизу між ніг супротивника. Звалювання супротивника здійснювати коліном ноги, підніжкою або зацепом.

Прийоми нападу на збройного супротивника і захист від його нападу. У всіх випадках нападу на збройного супротивника для захоплення його в полон необхідно:

- 1) приховано і безшумно зблизитися з противником або почекати його наближення;
- 2) захопити його зброєю; вибити зброєю або “оббити” противнику руки, якщо він тримає зброєю і руках, для чого сильно вдарити стволом зброї або іншим предметом по його правому плечу: якщо противник тільки намагається вилучити зброєю, – бити його по передпліччях рук;
- 3) закривати рот спеціально зробленою гумовою рукавицею, ганчірками або накидати на голову гімнастерку, плащ-палатку, шинель, при цьому захоплювати правою рукою горло так, щоб кадик знаходився на згині ліктя або під передпліччям.

Нападаючи на противника з метою безшумного захоплення його в полон, треба заздалегідь намітити, хто вибиває зброєю противника, хто закриває і затикає противнику рот, хто пов'язує полоненого, хто витягає його з траншеї, хто і яким способом доставляє його в розташування нашої частини, хто забезпечує відхід розвідувальних груп.

Прийоми і способи нападу на противника для захоплення. Прийоми і способи нападу на противника для захоплення відрізняються різноманітністю. Розберемо деякі з них.

Напад двох бійців на озброєного супротивника з метою безшумного захоплення його. Тихо і одночасно підповзти або підійти до супротивника ззаду або збоку [63–78].

Перший боєць захоплює праву руку і зброю противника або завдає удар по правому плечу. Одночасно другий боєць накидає на голову супротивника ганчірку або закриває йому рот гумовою рукавичкою. Заволодівши зброєю, перший боєць пов'язує полоненого і допомагає другому бійцеві заткнути полоненому рот.

Напад трьох бійців. Перший боєць захоплює руку зі зброєю або “оббиває” руки коротким важким предметом одночасно другий боєць накидає на голову супротивника ганчірку або затискає йому рот рукавичкою: третій боєць пов'язує полоненого. Після цього перший боєць затикає противнику рот ганчіркою і, якщо потрібно, вставляє кляп.

Напад одного бійця за допомогою рукавички на озброєного супротивника з метою безшумного захоплення його. Почекаати момент, коли противник наблизиться, або підійти до супротивника ззаду, завдати сильного удару коротким важким предметом по правому плечу або передпліччя противника, моментально лівою рукою закрити йому рот і ніс рукавичкою з гумовою наклейкою: підбити коліно і звалити противника на землю, правою рукою обхопити голову супротивника, узятися за кисть своєї лівої руки обома руками, потягнувши супротивника на себе, притиснути до грудей.

Потримати противника з закритим ротом і носом 1,5–2 хв і, переконавшись, що він втратив свідомість, закласти йому руки за спину, зв'язати і доставити, куди потрібно.

Напад на групу супротивника із засідки в його траншеях. Для засідки намічається ділянка траншеї, що з'єднує дві вогневі точки. Завдання: захопити полоненого. Після того як група розгородження виконає в траншеях проходи розвідники повзуть до ворожої траншеї. Одночасно діють дві підгрупи захоплення, дії їх строго узгоджені. Два бійця з першої підгрупи обережно спускаються в траншеї і, стаючи спиною один до одного, прислухаються і ведуть спостереження. Дві пари бійців залягають на бруствері по обидві його сторони, одна пара ближче до укріплень супротивника, а інша пара в 4-х кроках: всі спостерігають за вогневими точками. В іншому кінці траншеї таким же чином розташовується друга підгрупа.

Після появи в траншеї з'явилося кілька людей противника бійці, що лежать на бруствері, пропускають їх: пара бійців, які перебувають ближче до укріплень супротивника, безшумно спускається в траншею, відрізаючи противнику шлях відходу. Противник, продовжуючи йти вперед, стикається з розвідниками, що стоять в центрі траншеї. Ті зустрічають їх кидком гранати і вогнем автоматів. Уцілілі завжди біжать назад. Пара бійців, що лежала на бруствері, пропускає лише одного з втікачів, а інших винищує вогнем.

Пропущений противник потрапляє в руки двох бійців, що спустилися в траншею спеціально для захоплення його, вони звалюють його, обеззброюють, затикають рот, пов'язують і доставляють за наміченим раніше шляхом. В обох випадках, під час дій однієї або двох підгруп захоплення, якщо розвідники не дочекалися противника протягом години-двох, то треба сміливо і зухвало йти по траншеї до вогневої точки [79–88]. Противник може прийняти розвідників за своїх або взагалі не помітити їх підходу. Якщо це відкритий кулеметний майданчик, потрібно накинутися на супротивника, захопити одного з ворожих солдатів або офіцерів і ножами і прикладами знищити інших. Якщо вогнева точка розташована в дзоті, то для того, щоб знищити частину ворожих солдатів і створити паніку, рекомендується кинути 1–2 гранати в двері або в інші щілини, якщо такі є. Після цього два-три бійці повинні швидко і сміливо заходити в дзот, якщо потрібно, освітивши його всередині ліхтарем і, діючи вогнем і ножами, захопити одного полоненого і документи, а інших знищити і швидко здійснити відхід.

В кожному окремому випадку розвідник або група розвідників повинні діяти в залежності від завдань і обстановки.

У розвідках боєм і нічних пошуках розвідники часто переповзають відстані до 500 метрів, і з дистанції 15–30 метрів закидають окопи або траншеї противника гранатами і стрімким кидком вперед стрибають в окопи, обеззброюючи і захоплюючи живих і поранених, що залишилися.

У засідках, організованих з метою ураження живої сили противника і його техніки, супротивника слід підпустити на близьку відстань і знищити в упор раптовим вогневим нападом і в рукопашній сутичці. Одного-двох солдатів в цих випадках захоплюють в полон, для чого потрібно виділити 2–4 бійця. У засідках, які влаштовуються в глибокому ворожому тилу, найбільш часто застосовуються безшумні дії: розвідники діють холодною зброєю і застосовують прийоми нападу на озброєного противника з метою його знищення або приведення в несвідомий стан для захоплення в полон.

Способи зв'язування противника. Зв'язування противника важлива частина бойового хортингу і невід'ємна частина підготовки розвідника.

Захоплення полоненого має місце в окопах, траншеях, в земляних спорудах, на дорогах, стежках, в кущах, в лісі, в населених пунктах, приміщеннях тощо. Під час безшумного захоплення полоненого потрібно обеззброїти його, захопити і утримати із закритим ротом в положенні стоячи або лежачи скільки потрібно, а потім зв'язати. Під час захоплення полоненого в процесі короткої сутички або бою із застосуванням вогню і гранати пов'язувати противника, негайно затикати йому рот, відтягати в сторону, залишаючи охорону, або прив'язувати до якого-небудь предмета (кола, дерева тощо), якщо в цьому є необхідність.

Пов'язувати полоненого в залежності від обстановки на місці, де здійснюється напад, можна на місці захоплення або після того, як полонений відведений (відтягнутий) в сторону і йому заткнули рот.

Після зв'язування обшукати полоненого і відібрати особисті, службові та всякі інші документи, а також зброю, ножі, сірники, бритви тощо; при полоненому, крім його форменого одягу, нічого не повинно залишатися.

Закривати або зав'язувати очі полоненому потрібно у всіх випадках, коли цього вимагає обстановка або умови подальших дій розвідників. Полоненого можна пов'язувати будь-якою міцною мотузкою, шнуром, ремнем, кабелем, скрученим широким бинтом тощо.

Для швидкого зв'язування використовується петля “накидка”. Для виготовлення петлі скласти мотузку вдвічі, лівою рукою взяти її з боку, замкнутий же кінець розкрити і надіти на пальці; накласти розкритий замкнутий кінець на мотузку у лівій руці. Вказівним і великим пальцями лівої руки скласти, затиснути мотузку і відсунути праву руку по мотузці вправо.

Петлю надягати на руки або на ноги. Петлю “накидка” можна зробити накладанням мотузки на руки і просування обох кінців в розкритий замкнутий кінець.

Зв'язування рук спереду проводиться двома способами: коли руки складені долонями всередину і коли руки складені долонями назовні.

Зв'язування рук полоненому спереду долонями, всередину або назовні застосовується в наступних випадках: коли противник під час його захоплення або під час бою підняв руки і здався; коли у нього вибили зброю і він не чинив опору і не здіймав галасу: під час супроводу легко поранених і коли обстановка дозволяє конвоювати полоненого пересуванням або пригнувшись.

У перерахованих випадках рот не затикати, а зав'язувати його накладанням ганчірки.

Для зв'язування рук спереду долонями всередину надіти петлю “накидка” на руки, міцно затягнути її, роз'єднавши кінці мотузки, обкрутити ними руки 2–3 рази і зав'язати кінці звичайним вузлом.

Зв'язування рук полоненому спереду долоньями назовні проводиться так само, долоні рук складаються зовнішньою стороною одна до одної.

У випадках, коли під час пересувань місцевість вимагає того, щоб розвідник з полоненим переповзав, пов'язувати полоненому руки попереду, накладаючи одне передпліччя на інше, або пов'язувати тільки ноги.

Зв'язування рук полоненому ззаду закладанням рук назад або долоньями назовні застосовується в умовах, коли противник під час захоплення чинив опір або намагався втекти, і у всіх випадках, коли цього вимагає обстановка. У цих випадках затикати рот ганчіркою або вставляти дерев'яний кляп.

Для зв'язування рук ззаду закласти полоненому руки за спину, праву руку зверху, ліву знизу: просунути мотузку під руки замкнутим кінцем і протягнути в нього обидва кінці мотузки; затягнути петлю і роз'єднавши кінці, обмотати 2–3 рази руки на зап'ясті, після чого зав'язати кінці звичайним вузлом.

Зв'язування рук полоненого ззаду долоньями назовні проводиться одяганням петлі “накидка”, так само як під час зв'язування рук спереду.

Зв'язування рук і ніг. Зв'язування рук і ніг противника спереду застосовується тоді коли розвідникові доводиться виконувати додаткові завдання та відразу приступити до його евакуації не можна [88–94]. Для зв'язування рук і ніг необхідно пов'язати руки долоньями всередину, зав'язати їх звичайним подвійним вузлом і один кінець мотузки прив'язати до лівої, а інший кінець до правої ноги.

Для зв'язування рук і ніг ззаду: зв'язати руки, заклавши їх за спину, і один кінець мотузка прив'язати до лівої, а інший до правої ноги; потім зв'язати обидва кінці і довший з них держать у руках.

Зв'язування рук і ніг полоненого, коли він лежить і животі, застосовується для того, щоб прив'язати його до чого-небудь. Зв'язування проводиться в положенні лежачи – зв'язати руки, заклавши їх за спину, сильно зігнути коліна і кінцями мотузки зв'язати і затягнути ноги.

Навчання прийомам і способам володіння зброєю засобами бойового хортингу

Навчання прийомам володіння гвинтівкою, карабіном, автоматом, ножом в рукопашній сутичці проводити навчальною зброєю. “Противник” представлений опудалами і бійцями, що стоять біля них з тренувальними палицями, або бійцями, які керують переносними опудалами.

Прийоми і способи дій навчально-бойовою зброєю (уколи, стусани, удари прикладом, магазином, ножом тощо). Відпрацьовувати бойові дії, які відбуваються з максимальною силою і швидкістю, у відповідній тактичній обстановці. Під час виконання цих прийомів розвивати у бійця наступальний дух, прагнення першим виявити, напасти на противника, першим зробити постріл, кинути гранату, нанести укол, тичок або ударяти прикладом, першим захопити зброю противника, вибити у нього зброю і знищити ворога або привести його в бездіяльний стан. Захисні прийоми і дії вивчати після наступальних.

Під час навчання бійця і особливо під час комплексного тренування вимагати виконання прийомів мовчки – безшумно або, навпаки, з вигуками, з різними вигуками, з криком “Ура”, в залежності від завдання і обстановки. Для вдосконалення бойових прийомів, тренування бійців в способах ведення рукопашної сутички з активно діючим “противником” відпрацьовувати прийоми бою на дерев'яних гвинтівках або палицях з м'яким наконечником; на цих тренуваннях дозволяти наносити тільки уколи і виконувати пов'язані з ними прийоми бою без зброї (підніжки, кидки тощо). Під час комплексного тренування поєднувати дії холодною зброєю з безшумним пересуванням і з подоланням перешкод.

Проводити короткі часті кидки у вигляді нальотів з позначенням або з веденням вогню і з гранатометання, супроводжуючи їх вигуками і криками “Ура” або діючи безшумно. Вправи для комплексного тренування застосовувати в залежності від підготовки бійців, цілей заняття, особливостей місцевості, пов’язуючи ці дії з найближчими завданнями і з програмою з тактичної підготовки.

Навчання напоготові до бою. Навчання напоготові до бою проводити на місці в русі в шерензі, колоні, по групах, під час пересувань, пригнувшись, крадучись, перед перешкодою, після подолання перешкод, в окопах, траншеях тощо. Прийом напоготові приймати в положенні стоячи, низько пригнувшись, після вскакування з положення лежачи, сидячи, під час виходу із-за укриття тощо. Прийоми напоготові приймати за сигналами, знакам командира або по команді “До бою – готуйсь”. Прийом поєднувати з прийняттям напоготові до стрільби по команді: “До стрільби стоячи – готуйсь”, “З колін (лежачи) – готуйсь” тощо.

Навчання стусанів, ударів, уколів. Навчання стусанів, ударів стволом гвинтівки або автоматом і уколів гвинтівкою з багнетом проводити на навчальному полі і на різноманітній місцевості, для чого користуватися нерухомими в переносними опудалами. Під час вивчення прийомів встановлювати і розташовувати опудала і бійців, що діють з переносними опудалами, в чітких побудовах – в шеренгу або уступами однією або декількома групами. Під час вивчення виконувати прийоми по коротким командам, знакам або сигналам командира.

Команди можуть подаватися для окремого бійця або для групи бійців: основні команди такі: для виконання стусанів і ударів стволом гвинтівки або автомата командувати послідовно для відпрацювання ударів: “стусаном”, “магазинном”, “стволом справа”, “стволом зліва”. Для виконання уколів гвинтівкою або карабіном з багнетом відпрацювати удари з рухом: “коротким”, “коротким з випадом”, “довгим”, “довгим з випадом”. Для виконання повторного уколу або ударів з групою бійців вказати, що робити, і командувати: “вперед”, “вперед – бігом”, “безшумно – вперед”, “безшумно – назад”, або подати знак для виконання прийомів. Під час тренування всіляко урізноманітнити розстановку опудал [95–99]. Встановлювати опудала на узліссі і в глибині лісу, прив’язувати в’язанки хмизу до дерев, закріплювати на кілках; розташовувати бійців з переносними опудалами в кущах, за деревами, в ямах тощо.

У населених пунктах встановлювати опудала біля будівель і між ними: бійців з опудалами маскувати в сараях, за будівлями і вкривати їх за місцевими предметами. У траншеях, окопах встановлювати опудала біля траншей, в траншеях, за траншеями, в воронках, в “лисячих норах” і критих ходах сполучення. Бійців з опудалами розташовувати за поворотами ходів сполучення, вимагаючи раптового виставлення опудала із-за повороту назустріч ідучому бійцю або відбігати від нього з опудалом для того, щоб боєць зробив постріл в упор (навчальним патроном), наздогнав і вразив опудало; виставляти опудала з окопу, вимагаючи швидкого пострілу “поспіхом” (навчальним патроном) і стусана або уколу і знову позначення пострілу; тягнути опудало на мотузці, вимагаючи від бійця поразки його уколом, стусаном, ударом магазину або позначення пострілу “поспіхом” або “впритул”.

Під час комплексного тренування бійців в траншеях, широко застосовувати гранатометання через поворот у ході сполучення, кидання гранат в яри, землянки і дзоти, для чого користуватися дерев’яними болванками гранат. Тренувати дії бійців парами, трійками, коли один боєць пересувається над окопом, пригнувшись, або переповзає на напівчетвереньках, а двоє інших діють в траншеях; діяти відділенням, викидати з траншей їжаки, рогатки тощо.

Навчання ударам прикладом. Навчання бійців ударам прикладом проводити на переносних опудалах і на тренувальних палицях з кулями, якими керують бійці.

Для виконання дій за противника боєць тримає тренувальну палицю або переносне опудало під правою рукою, кулею або в'язкою хмизу від себе і під час руху атакуючого бійця або в той час, коли він зайнятий іншими діями на місці, рухається на нього спереду, збоку, ззаду або відбігає від нього, підставляючи палицю для удару прикладом з різних напрямків.

У цьому разі атакуючий боєць в залежності від положення палиці завдає удар прикладом збоку, тильною стороною приклада вперед або тильною стороною гвинтівки зверху.

Під час вивчення ударів прикладом шикувати бійців в дві розімкнені на 4–5 кроків шеренги, фронтом одна до іншої. Перша шеренга бере гвинтівки (карабіни, автомати) напоготові до бою, друга шеренга діє з тренувальними палицями. Після того як командир покаже прийом і дасть коротке пояснення, він дає завдання на відпрацювання прийому і каже, як потрібно подавати команду. Потім бійці діють по черзі – один подає команду і підставляє палицю, інший наносить удари прикладом.

Основні варіанти нанесення ударів: “збоку прикладом”, “тильною стороною приклада”. Навчання ударам прикладом в русі кроком і бігом здійснювати за сигналами, знаками або командою “руш”. За виконавчою командою бійці першої шеренги з гвинтівками, другої – з тренувальними палицями, тримаючи палиці під правою рукою, рухаються назустріч або віддаляються від бійця з гвинтівкою, підставляючи палицю з різних сторін і подаючи короткі команди під час нанесення ударів “збоку”, “тильною стороною” тощо. Після нанесення удару бійці беруть гвинтівку напоготові до бою і продовжують рух вперед. Бійці з палицею, рухаючись за бійцями з гвинтівкою, командують: “противник позаду”; бійці з гвинтівкою повертаються кругом через праве плече, наносять удар прикладом і, повернувшись напоготові до бою, продовжують рух в колишньому напрямі. Бійці з палицями командують “противник праворуч”; бійці з гвинтівками, повернувшись праворуч, наносять удар прикладом: “противник внизу” – бійці з палицями подають палиці низько, а бійці з гвинтівками наносять удар ногами або позначають постріл тощо; виконувати кілька прийомів поспіль до команди зупинитися.

Комплексне тренування в нанесенні ударів прикладом проводити в поєднанні з усіма уколами, стусанами, з подоланням перешкод і іншими вивченими прийомами. Особливо тренувати розвідників в діях прикладом в кущах, в лісі, в приміщенні. Удари наносити з різних положень, зі вскакування в траншеї і діями в них із-за повороту ходу руху, з позначенням вогню “поспіхом”.

Для тренування бійці розташовуються попарно або групами по 2–5 осіб в різних напрямках і виконують прийоми за завданням командира, діючи тренувальними палицями або опудалами.

Навчання захопленням, вибивання зброї, відбиваючи і ударам. Навчання бійців захопленням зброї противника, вибиванню зброї, відбиванню і наступним за ними ударам стволом, прикладом, а також стусанам і уколам проводити на опудалах, у яких стоять бійці з тренувальними палицями, тримаючи палицю в приготуванні до бою. Приклад дій: наближаючись до опудала, боєць захоплює тренувальну палицю вліво і завдає удар прикладом збоку або стволом зліва по опудалу або захоплює вправо і робить укол (стусан стволом) в плетінку опудала; він може також наносити сильний удар по палиці стволом своєї зброї і вразити опудало.

Вивчення цих прийомів проводить, також спочатку в двох шеренгах або в колоні по 4–6 осіб, на 4–6 опудалах: стоять біля них бійці подають палиці за завданням, сигналами, знаками або командами. Варіанти прийомів: “захоплення вліво стволом”, “вибити зброю прикладом”, “захоплення вправо з поштовхом”.

Під час навчання бійця захисту від уколів супротивника боєць, який стоїть біля опудала, позначає тренувальною палицею укол, направляючи її в тіло бійця справа, зліва чи знизу від його зброї. Після відбивання боєць повинен негайно нанести укол або стусан в плетінку опудала. Навчання проводимуть за завданням і за прийомами “вправо (вліво, вниз направо) відбити”, “стусан”.

Під час навчання бійців захисту від ударів зверху удари тренувальною палицею наносити зверху, коли боєць знаходиться в окопі, ходах сполучення тощо. Комплексне тренування проводити так само, як для стусанів і ударів прикладом.

Навчання прийомам володіння ножем в рукопашній сутичці. Навчання ударам ножем. Для навчання розвідників прийомам бою ножем (клинковим багнетом або кинджалом) користуватися бойовим клинковим багнетом або ножем і дерев'яним макетом ножа з м'яким наконечником.

У навчанні бійця прийомам нападу з бойовим ножем удари наносити в опудала, підвішені на перекладині, на деревах або в в'язку хмизу, прикріплену до тренувальної палиці, якою управляють бійці.

Прийоми проводити спочатку на місці від удару “ножем зверху (знизу, збоку)”, потім в русі на різній місцевості і траншеях, в приміщенні тощо. Бійці, які діють з переносними опудалами на палицях, рухаються на бійця, який діє з ножем, відбігають від нього, підставляють опудала раптово в ходах сполучення з-за повороту, з “лисячій норі”, накидають опудало на бійця спереду, ззаду зверху з траншеї, з за рогу будівлі, через перешкоди тощо. Прийоми бою ножем можна поєднувати з діями гвинтівкою, автоматом, гранатою і з подоланням перешкод.

Навчання захисту від ударів ножем. Навчання захисту від ударів ножем і дій у відповідь проводити в двох шеренгах – бійці виконують прийоми парами: одні наносять удари, а інші захищаються і проводять відповідні дії. Вивчати прийоми від удару “ножем зверху (знизу, збоку)”; для захисту дати вказівку підставляти руки, складені “в кільце – вгору”, складені “навхрест – вниз”. Відповідні удари ногою, головою тільки позначати, проводячи їх обережно.

Тренування проводити на ножах з м'яким наконечником.

Навчання бою на ножах з м'яким наконечником. Навчання бійця прийомам бою і бою на дерев'яних ножах з м'яким наконечником проводити так само, як бої на гвинтівках з м'яким наконечником, – в парному навчанні і по групах, за завданням у вигляді бою, дозволяючи застосовувати підніжки і прийоми боротьби стоячи і лежачи. Особлива увага в таких тренуваннях приділяється прийомам швидкого і стрімкого нападу з закриванням рота лівою рукою.

Навчання прийомам володіння підручними засобами бойового хортингу без зброї. Навчання прийомам бою підручними засобами проводити одночасно з тренуванням в прийомах бою з гвинтівкою, ножем, під час пересування і подолання перешкод. Удари лопатою наносити по кулі тренувальної палиці або по переносному опудалу, яким керують бійці тощо. Тренуватися ударам кулаком, гранатою, каменем, палицею, ногою по мішках, набитих піском, тирсою або сіном і підвішених до дерева або покладених в траншеї. У комплексному тренуванні дії підручними засобами застосовувати тоді, коли дії зброєю утруднені.

Висновки. Узагальнення результатів дослідження дає можливість зробити такі висновки.

Визначено основні загальнотеоретичні засади бойового хортингу як ефективної складової частини навчально-виховного процесу, спрямованої на вивчення техніки ведення рукопашної сутички і тактичного розуміння бойових дій розвідника під час виконання військовим підрозділом спеціального призначення бойової операції.

Таким чином, у даному науковому дослідженні розкрито потенціал бойового хортингу як складової підготовки розвідника у військовому підрозділі спеціального призначення, надані методичні рекомендації щодо організації навчально-тренувального процесу з бойового хортингу та формування технічних здібностей учнів спортивних секцій, визначення змістовних характеристик складових технічної підготовленості учнів секції бойового хортингу в закладах освіти. Зазначено, що рукопашна сутичка розвідників найчастіше за все це зухвалий наліт, це несподіваний, безшумний напад на противника або раптова зустріч впритул.

У цих рукопашних сутичках найбільш часто застосовувалися: кидок гранати, постріл в упор, удар стволом, магазином гвинтівки або автомата, удар із-за укриття зверху, збоку або ззаду прикладом; удар ножом в груди, в бік, в спину; удар кулаком, ногою, звалювання супротивника і боротьба лежачи. Залежно від завдань, що стоять перед розвідником, його озброєння, характеру місцевості, часу доби і погоди, а також від дій противника і його озброєння, розвідник застосовував ті або інші прийоми рукопашної сутички, діяв поодиноким або спільно з товаришем.

У рукопашній сутичці діяти гвинтівкою як холодною зброєю можна завжди і в будь-яких умовах. Є багнет – можна колоти, немає багнета – можна з успіхом нанести противнику тичок стволом в обличчя, груди або удар збоку по голові. Автоматом можна користуватися як холодною зброєю тільки в тих випадках, якщо потрібно діяти безшумно, або тоді, коли ним не можна користуватися як вогнепальною зброєю. У цих випадках необхідно наносити удар магазином або прикладом. У всіх випадках рукопашної сутички приклад в руках розвідника, у разі вмілого користується ним, працює безвідмовно.

Вибивання зброї у супротивника в рукопашній сутичці, як активна дія нападу, застосовується з метою відштовхнути його зброї в сторону для того, щоб нанести удар, укол або позбавити противника можливості вести вогонь і обеззброїти його. Вибивання зброї має місце під час нападу на супротивника одного бійця і групи бійців під час дій в окопах, траншеях, кущах, посівах, під час нальотів на будинки, будівлі, а також під час раптових зустрічей з ворожою розвідкою, коли поряд з вогнем автоматів і гранатним вогнем бій переходить в рукопашну сутичку або закінчується нею.

Таким чином, результати дослідження дають підстави стверджувати, що бойовий хортинг має високі потенційні можливості як засіб формування техніко-тактичних здібностей учнів закладів освіти, розроблена педагогічна модель і визначені засоби впливу через основні складові технічної підготовки учнівської молоді на заняттях бойовим хортингом виявились ефективними, а це дозволяє говорити про досягнення поставленої мети і розв'язання основних завдань дослідження.

Перспективи подальшого дослідження. Подальша робота над визначенням потенціалу бойового хортингу як складової підготовки розвідника у військовому підрозділі спеціального призначення, формуванням техніко-тактичних здібностей учнів спортивних секцій на заняттях бойовим хортингом у констатувальному, формуальному та контрольному експериментах буде конкретизована в результатах дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антоненко С. А. Підготовка професійних захисників України у системі бойового хортингу / С. А. Антоненко, Е. А. Єрьоменко, В. Л. Грищук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 52–62.
2. Бабурнич С. А. Професіограма спортивного судді з бойового хортингу / С. А. Бабурнич, Е. А. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 343–353.
3. Бадьора С. М. Методи психічної саморегуляції співробітників правоохоронних органів у системі бойового хортингу / С. М. Бадьора, Е. А. Єрьоменко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність

- правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 334–346.
4. Біла В. Р. Військово-патріотичне виховання школярів і студентів у процесі занять бойовим хортингом / В. Р. Біла, Е. А. Єрьоменко, В. В. Чмелюк // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 242–254.
5. Бобік С. П. Формування професійно-психологічних здібностей співробітників правоохоронних органів у процесі занять бойовим хортингом / С. П. Бобік, Е. А. Єрьоменко, С. П. Параниця // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 23–38.
6. Боднарчук О. Г. Бойовий хортинг для підготовки співробітників правоохоронних органів / О. Г. Боднарчук, Е. А. Єрьоменко, В. Р. Біла // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 226–242.
7. Бондарчук В. В. Бойовий хортинг як засіб формування професійно-прикладних якостей курсантів і працівників силових структур / В. В. Бондарчук, Е. А. Єрьоменко, В. В. Чмелюк // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 188–200.
8. Брухно Ю. С. Бойовий хортинг як засіб формування фізичної культури студентів і курсантів / Ю. С. Брухно, Е. А. Єрьоменко, В. Л. Гришук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 200–214.
9. Буток О. В. Бойовий хортинг і здоров'я людини / О. В. Буток, Е. А. Єрьоменко, В. Е. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 564–575.
10. Бухтіяров О. А. Бойовий хортинг як система підготовки українського професійного воїна-патріота / О. А. Бухтіяров, Е. А. Єрьоменко, В. Л. Гришук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 126–139.
11. Вехтев В. В. Бойовий хортинг у військовому мистецтві / В. В. Вехтев, Е. А. Єрьоменко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 827–840.
12. Вишницький І. О. Застосування прийомів боротьби у різних видах єдиноборств / І. О. Вишницький, Е. А. Єрьоменко // Збірник наукових статей. – Дніпро : ДДІФКіС, 1996. – С. 57–72.
13. Ганчева В. І. Бойовий хортинг: методика застосування дихальних вправ у процесі занять / В. І. Ганчева, Е. А. Єрьоменко, Г. А. Коломоець // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 667–682.
14. Гарбовський Л. А. Бойовий хортинг і методика викладання у закладах вищої освіти / Л. А. Гарбовський, Е. А. Єрьоменко, В. Л. Гришук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 155–173.
15. Гречана Л. О. Бойовий хортинг у системі початкової школи закладів загальної середньої освіти / Л. О. Гречана, Е. А. Єрьоменко, С. М. Солодько // Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 28–29 травня 2020 р. / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіти», [та ін.]. – Київ, 2020. – С. 554–563.
16. Гречаний О. М. Методика викладання бойового хортингу в процесі гурткової роботи у закладах загальної середньої освіти / О. М. Гречаний, Е. А. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 251–262.
17. Гришук В. Л. Бойовий хортинг як засіб професійно-прикладної підготовки правоохоронців до виконання службово-бойових завдань з протидії контрабанді у районах здійснення операції об'єднаних сил / В. Л. Гришук, Е. А. Єрьоменко, О. А. Бухтіяров // Протидія незаконному

переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 59–73.

18. Деркач О. В. Розвиток фізичних якостей у співробітників правоохоронних органів засобами бойового хортингу за методом функціонального тренування / О. В. Деркач, Е. А. Єрмоєнко, О. В. Бутко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 384–403.

19. Довгань Н. Бойовий хортинг як інструмент соціалізації студентів закладів вищої освіти / Н. Довгань, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 177–186.

20. Ерёмєнко Э. А. Хортинг – философия украинского единоборца / Э. А. Ерёмєнко // Боевые искусства – ключи к совершенству. – 2012. – № 6. – С. 4–5.

21. Єрмоєнко В. Засоби профілактики основних стоматологічних захворювань у студентів, курсантів, спортсменів бойового хортингу та співробітників правоохоронних органів / В. Єрмоєнко, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 116–126.

22. Єрмоєнко В. Е. Медичний контроль змагальної діяльності з бойового хортингу / В. Е. Єрмоєнко, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 195–215.

23. Єрмоєнко В. Стоматологічне здоров'я дітей та молоді як чинник спортивних успіхів у бойовому хортингу / В. Єрмоєнко, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 96–111.

24. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг. Навчальна програма спортивної секції з бойового хортингу для учнів середнього шкільного віку 5–9 класів : навч. програма / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут модернізації змісту освіти. – ГС «НФБХУ», 2021. – 127 с.

25. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг – виховна система школярів України / Е. А. Єрмоєнко, О. М. Гречаний // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 240–251.

26. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг – професійно-прикладний вид спорту правоохоронних органів України : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, Національна федерація бойового хортингу України. – К : ГС «НФБХУ», 2020. – 203 с.

27. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг у системі професійної підготовки співробітників державних правоохоронних органів : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2021. – 222 с.

28. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як ефективний засіб військово-патріотичного виховання школярів і студентів / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 31–39.

29. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як засіб виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів закладів вищої освіти / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 215–225.

30. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як засіб військово-патріотичного виховання старшокласників / Е. А. Єрмоєнко, К. М. Кукушкін // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 273–287.

31. Єрмоєнко Е. Бойовий хортинг як засіб оптимізації функціональної підготовки студентів і курсантів спеціалізованих закладів вищої освіти та співробітників правоохоронних органів / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 19–33.

32. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як засіб прикладної психофізичної підготовки курсантів правоохоронних спеціальностей відомчих закладів вищої освіти / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 128–138.

33. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як засіб професійно-психологічної підготовки співробітників правоохоронних органів України : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, Нац. федерація бойового хортингу України. – К : ГС «НФБХУ», 2020. – 138 с.

34. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як система формування готовності співробітників правоохоронних органів до дій в екстремальних ситуаціях / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 110–128.
35. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як чинник формування військово-патріотичних здібностей, фізичної культури та основ здоров'я учнівської молоді / Е. А. Єрмоєнко, І. В. Кузора // *Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)* : зб. наук. праць. К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2020. Вип. 8 (128) 20. С. 61–69.
36. Єрмоєнко Е. Витоки та історія розвитку бойового хортингу в Україні і за кордоном / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 55–70.
37. Єрмоєнко Е. А. Виховання наполегливості у школярів 6–7 років у процесі занять хортингом : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 / Едуард Анатолійович Єрмоєнко. – К., 2016. – 222 с.
38. Єрмоєнко Е. А. Виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів у процесі занять бойовим хортингом / Е. А. Єрмоєнко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури /Фізична культура і спорт/». – 2019. – Вип. 10 (118). – 2019. – С. 49-56.
39. Єрмоєнко Е. А. Виховна система бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2018. – Вип. 9. – С. 156–171.
40. Єрмоєнко Е. А. Відкрита заява Едуарда Єрмоєнка про заснування хортингу – національного виду спорту України 17 липня 2008 року / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во України у справах сім'ї, молоді та спорту. Київ : Тренерська рада, 2008. – 7 с.
41. Єрмоєнко Е. Військово-патріотична програма та прикладний хортинг / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу : зб. наук. праць / Нац. академія педагогічних наук України, Ін-т проблем виховання НАПН України, Українська федерація хортингу. – К. : Паливода А. В., 2014. – Вип. 1. – С. 10–19.
42. Єрмоєнко Е. А. Військово-прикладний і бойовий хортинг у системі професійної підготовки допризовної молоді, військовослужбовців та правоохоронців / Е. А. Єрмоєнко, С. С. Полторацький // Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 28-29 травня 2020 р. / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіти», [та ін.]. – Київ, 2020. – С. 527–533.
43. Єрмоєнко Е. Всесвітнє українське земляцтво та діаспора у сприянні розвитку бойового хортингу / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 56–79.
44. Єрмоєнко Е. А. Декларація хортингу у світі / Е. А. Єрмоєнко // Колегія Мін-ва України у спр. сім, мол. та сп. : Київ, 2008. – 12 с.
45. Єрмоєнко Е. А. Засади формування цінностей здорового життя учнівської та студентської молоді засобами хортингу. *Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)* : зб. наук. праць. К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. Вип. 10 (80) 16. – С. 38–44.
46. Єрмоєнко Е. А. Значимість цінностей фізичної культури та основ здоров'я для студентів і курсантів, які займаються бойовим хортингом. *Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)* : зб. наук. праць. К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2019. Вип. 11 (119) 19. С. 71–79.
47. Єрмоєнко Е. А. Комплексне використання потенціалу бойового хортингу для забезпечення національної безпеки України в умовах зовнішньої агресії / Е. А. Єрмоєнко // Актуальні проблеми забезпечення національної безпеки та спрощення процедур міжнародної торгівлі : зб. тез IV наук.-практ. інтернет-конфер., 25-31 травня 2020 р., м. Ірпінь – м. Хмельницький / Мін-во фінансів України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Хмельницький : Науково-дослідний центр митної справи, 2020. – С. 18–23.
48. Єрмоєнко Е. А. Концепція розвитку бойового хортингу в системі освіти України : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, ГС «Національна федерація бойового хортингу України. – К : ГС «НФБХУ», 2020. – 122 с.
49. Єрмоєнко Е. Медико-біологічні та морфофункціональні особливості бойового хортингу у процесі виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 112–121.

50. Єрмоєнко Е. Медико-фізіологічні чинники самоконтролю за фізичним навантаженням на тренуваннях з бойового хортингу у процесі виховання фізичної культури студентів / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 127–138.
51. Єрмоєнко Е. А. Міжнародні правила змагань з хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Київ : МГО «Міжнародна Федерація Хортингу», 2009. – 85 с.
52. Єрмоєнко Е. А. Навчальна програма гурткової (секційної) роботи «Хортинг» для учнів 1–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів / Е. А. Єрмоєнко // К. : Паливода А. В., 2012. – 268 с.
53. Єрмоєнко Е. А. Наукове обґрунтування психолого-педагогічних умов виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів у процесі занять бойовим хортингом / Е. А. Єрмоєнко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. праць. - Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020. - Вип. 3 (123). - С. 47-56. - DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2020.3(123).09.
54. Єрмоєнко Е. А. Основоположні принципи бойового хортингу. *Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць*. К. : Паливода А. В. 2018. Вип. 9. С. 22–31.
55. Єрмоєнко Е. А. Особливості самовиховання в бойовому хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 40–55.
56. Єрмоєнко Е. А. Особливості фізичної і психологічної підготовки та формування професійних якостей курсантів і працівників правоохоронних органів засобами бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 39–42.
57. Єрмоєнко Е. А. Правомірність застосування службово-прикладних прийомів фізичного впливу системи бойового хортингу в екстремальних умовах соціального характеру у межах необхідної самооборони / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 95–110.
58. Єрмоєнко Е. А. Принципи виконання й методика вивчення базових технічних елементів хортингу: методичний посібник / Е. А. Єрмоєнко // К. : Паливода А. В., 2009. – 87 с.
59. Єрмоєнко Е. А. Психічні процеси в бойовому хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 63–72.
60. Єрмоєнко Е. А. Робоча програма фізкультурно-оздоровчих занять з хортингу для дітей / Е. А. Єрмоєнко // К. : Нац. ун-т фізичного виховання і спорту України, 2009. – 32 с.
61. Єрмоєнко Е. А. Система фізичного виховання спортсменів бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2017. – Вип. 8. – С. 187–205.
62. Єрмоєнко Е. А. Теоретико-методичні засади виховання наполегливості в молодших школярів у процесі занять бойовим хортингом : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Ін-т проблем виховання НАПН України. – ГС «НФБХУ», 2020. – 191 с.
63. Єрмоєнко Е. А. Технічна підготовка спортсмена бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – ГС «НФБХУ», 2020. – 652 с.
64. Єрмоєнко Е. А. Тренування в хортингу: навчально-методичний посібник / Е. А. Єрмоєнко // К. : Паливода А. В., 2009. – 227 с.
65. Єрмоєнко Е. Філософія бойового хортингу / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 82–104.
66. Єрмоєнко Е. Формування фізичної культури та цінностей здорового способу життя студентської молоді як передумова спортивних успіхів у бойовому хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 261–274.
67. Єрмоєнко Е. А. Формування цінностей здорового життя учнівської та студентської молоді на заняттях хортингом у навчальних закладах / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2016. – Вип. 6. – С. 115–123.

68. Єрмоєнко Е. А. Хортинг : навчальна програма гурткової (секційної) роботи для учнів 1–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів / Єрмоєнко Едуард Анатолійович. – Київ : Паливода А. В., 2012. – 268 с.
69. Єрмоєнко Е. А. Хортинг – національний вид спорту України: метод. посіб. / Е. А. Єрмоєнко. – К. : Паливода А. В., 2014. – 1064 с.
70. Зверев А. В. Бойовий хортинг у методиках вдосконалення силових якостей спортсменів різних вікових груп / А. В. Зверев, Е. А. Єрмоєнко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 593–603.
71. Івашковський В. Психомоторика та психо-фізіологічні особливості підготовки спортсменів бойового хортингу / В. Івашковський, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 130–138.
72. Ільницький І. Р. Хортинг та організація навчання / І. Р. Ільницький, Е. А. Єрмоєнко, С. А. Бабурнич // Збірник наукових праць. – Київ : Паливода А. В., 2008. – С. 247–258.
73. Карасевич С. А. Бойовий хортинг як засіб морально-етичного виховання особистості / С. А. Карасевич, Е. А. Єрмоєнко, В. Р. Біла // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 346–357.
74. Кіблицький Р. В. Бойовий хортинг: концептуальні засади розвитку і популяризації в Україні / Р. В. Кіблицький, Е. А. Єрмоєнко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 502–514.
75. Коломоєць Г. А. Бойовий хортинг і принципи формування духовно-моральної вихованості учнів / Г. А. Коломоєць, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Деревянко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 776–793.
76. Колос М. А. Бойовий хортинг: швидкісно-силова підготовка та оптимізація управління навчально-тренувальним процесом / М. А. Колос, Е. А. Єрмоєнко, О. М. Сидоренко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 493–502.
77. Кузора І. В. Військово-патріотична програма бойового хортингу / І. В. Кузора, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Вехтєв // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 840–852.
78. Кукушкін К. М. Методика військово-патріотичного виховання школярів у процесі занять бойовим хортингом / К. М. Кукушкін, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 6–14.
79. Куцкір М. С. Принципи виховання системних вольових якостей спортсменів хортингу / М. С. Куцкір, Е. А. Єрмоєнко, О. М. Гречаний // Педагогіка хортингу : зб. наук. праць / [ред. кол.: Бєх І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2009. – С. 108–126.
80. Литвиненко А. М. Бойовий хортинг – комплексна система фізичного виховання особистості / А. М. Литвиненко, Е. А. Єрмоєнко, В. Е. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 403–422.
81. Лях В. Інноваційні підходи у боротьбі «Лави на лаву» з учнями козацьких класів і спортсменів бойового хортингу / В. Лях, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 164–176.
82. Ляховець О. О. Бойовий хортинг як засіб виховання патріотизму у дітей дошкільного віку / О. О. Ляховець, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 305–315.
83. Остапенко О. І. Бойовий хортинг як засіб формування у старшокласників готовності до військової служби / О. І. Остапенко, Е. А. Єрмоєнко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 638–652.

84. Петрочко Ж. В. Хортинг – школа сили і честі юного українця : метод. посіб. / Ж. В. Петрочко, Е. А. Єрмоєнко. – К. : ПАЛИВОДА А. В., 2016. – 544 с.
85. Полторацький С. С. Бойовий хортинг у впровадженні воїнських традицій українського народу / С. С. Полторацький, Е. А. Єрмоєнко, В. Е. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 538–550.
86. Присяжнюк С. Бойовий хортинг та проблема активного відпочинку спортсменів у різні вікові періоди / С. Присяжнюк, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 206–218.
87. Пустолякова Л. Бойовий хортинг у системі навчання фізичних вправ загального розвитку та спеціально-підготовчих вправ на заняттях з фізичного виховання у закладах вищої освіти / Л. Пустолякова, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 187–195.
88. Рудей Д. Ю. Бойовий хортинг у комплексі виховних засобів спортсменів шкільного віку / Д. Ю. Рудей, О. М. Гречаний, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 334–343.
89. Сичов С. Бойовий хортинг та особливості оптимізації управління атлетичним тренуванням у процесі спортивної діяльності / С. Сичов, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 219–225.
90. Сікан В. Ю. Технології здоров'язбереження у методиці хортингу / В. Ю. Сікан, Е. А. Єрмоєнко, С. А. Бабурнич // Педагогіка хортингу : зб. наук. праць / [ред. кол.: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2009. – С. 284–301.
91. Степанюк А. В. Планування та організація навчально-виховного процесу з хортингу / А. В. Степанюк, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Вехтев // Педагогіка хортингу : зб. наук. праць / [ред. кол.: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2009. – С. 325–338.
92. Степура Т. М. Бойовий хортинг як засіб формування специфічних психічних властивостей співробітників правоохоронних органів / Т. М. Степура, Е. А. Єрмоєнко, О. В. Буток // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 173–188.
93. Тішин А. В. Застосування прийомів бойового хортингу при вдосконаленні навчання у вищих освітніх установах правоохоронних органів України / А. В. Тішин, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 296–305.
94. Федорченко Т. Є. Бойовий хортинг і методика проведення занять в умовах здоров'язберігальної педагогіки / Т. Є. Федорченко, Е. А. Єрмоєнко, В. Е. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 695–713.
95. Чмелюк В. В. Бойовий хортинг у підрозділах державної митної служби для підготовки співробітників до протидії незаконному переміщенню товарів у районах здійснення операції об'єднаних сил на сході України / В. В. Чмелюк, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Бондарчук // Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 7–25.
96. Чмелюк В. В. Бойовий хортинг як чинник навчання і професійної підготовки курсантів закладів вищої освіти правоохоронної спрямованості / В. В. Чмелюк, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Бондарчук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 8–23.
97. Шаповалов Б. Б. Перспективи розвитку бойового хортингу як засобу підготовки військовослужбовців правоохоронних органів військової структури до дій з ризиком для життя та здоров'я / Б. Б. Шаповалов, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 315–322.
98. Шило О. М. Фізичне і морально-психологічне становлення особистості засобами хортингу / О. М. Шило, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Вехтев // Педагогіка хортингу : зб. наук. праць. – К. : Паливода А. В., 2010. – С. 127–140.

Yeromenko E. A.

State Tax University, Irpin, Ukraine

TECHNIQUES OF HAND-TO-HAND COMBAT FOR MILITARY OFFICERS ACCORDING TO THE COMBAT HORTING METHOD

***Abstract.** This scientific article reveals the potential of combat horting as a component of reconnaissance training in a military unit of special purpose, provides guidelines for organizing the training process in combat horting and the formation of technical abilities of students of sports sections, determining the content characteristics of components of technical training education. It is noted that hand-to-hand combat of spies is most often a daring raid, a sudden, silent attack on the enemy or a sudden close encounter. In these hand-to-hand combat, the most commonly used were: throwing a grenade, firing at point-blank range, hitting the barrel, rifle or submachine gun magazine, striking from above, sideways, or behind the butt; stabbing in the chest, sideways, back; punch, kick, knock down the enemy and. fight lying down. Depending on the tasks facing the scout, his weapons, the nature of the terrain, time of day and weather, as well as the actions of the enemy and his weapons, the scout used certain techniques of hand-to-hand combat, acted alone or in conjunction with a friend. In hand-to-hand combat, a rifle can be used as a cold weapon always and in any conditions. There is a bayonet - you can stab, there is no bayonet - you can successfully hit the enemy with a barrel in the face, chest or a blow to the side of the head. The machine gun can be used as a melee weapon only if you want to act silently, or when it can not be used as a firearm. In these cases it is necessary to strike with a shop or a butt. In all cases of hand-to-hand combat, the butt in the hands of a spy, in the case of skillful use of it, works flawlessly. Knocking out an enemy's weapon in a hand-to-hand combat, as an active attack, is used to push his weapon aside in order to strike, stab, or deprive the enemy of the ability to fire and disarm. Knocking out of weapons occurs during the attack on the enemy of one fighter and a group of fighters during operations in trenches, trenches, bushes, crops, during raids on houses, buildings, as well as during sudden encounters with enemy intelligence, when near machine gun fire and grenade fire battle turns into a hand-to-hand fight or ends with it.*

***Key words:** reconnaissance training, combat horting, special-purpose military unit, hand-to-hand combat of reconnaissance, disarmament of the enemy, technical and tactical abilities.*